

Інтерв'ю з Валерієм Грозовим*

1. Українською мовою зроблено доволі багато перекладів Біблії. Чому з'явилася необхідність робити ще один переклад?

На це питання я, здається, відповів у моїй статті цього випуску альманаху «Богомыслие», але ще раз можу наголосити на головному аспекті моєї відповіді, що така необхідність з'явилася не просто за моїм бажанням або за бажанням інших людей чи навіть Церкви. Це було бажання Господа і Його доручення, щоб у наш час з'явився ще один переклад Його Слова, і моя відповідальність в цьому – погодитися на Його повеління, а головне – виконати це так, щоб догодити Йому.

2. У чому головна відмінність Вашого перекладу від вже існуючих?

Відповідь на це питання має бути продовженням відповіді на перше питання. З огляду на те, що цей переклад я робив за одкровенням і дорученням Господа, а не церковної або іншої установи, то й головна особливість цього перекладу – це намагання його зробити максимально автентичним відносно Першоджерела та неупередженість і незалежність від доктринального впливу будь-якої християнської конфесії. Тому можна сказати, що призначення цього перекладу Біблії – служити всьому Тілу Христовому для Його об'єднання під єдиною главою – Ісусом Христом, який Сам є це Слово.

3. Які концептуальні основи Вашого перекладу?

Концепція моєї перекладацької праці полягає в тому, щоб донести до читача чисте, неспотворене Слово Боже, одягнене у високу поетичну та літературну мову, що відображає духовно-моральну глибину послання Бога людині. Вже було багато творчих підходів до наукових реконструкцій та редагування самих манускриптів, та це приводить до сум'яття: де ж істина? Люди хочуть зрозуміти, про що ж, кінець кінців, говорить саме оригінал, адже часом переклад деяких віршів був далекий від їх істинного значення, і нові переклади цих віршів не проливали світла на їх зміст, а все більше прикрашалися своїм ідіоматичним тлумаченням. Мабуть, саме тому Господь, Який обрав мене ще до мого народження, заздалегідь підготував мене не як перекладача-романіста, а як військового перекладача, який має розуміти важливість і відповідальність за переклад текстів, від точності яких може залежати стан війни або миру; і Він же спонукав мене отримати для цього також і юридичну освіту, і практику перекладу юридичних текстів. Але все

ж основну підготовку як перекладача Святого Письма я одержав завдяки народженню згори й хрещенню в Дусі Святому, що дало мені можливість завершити підготовку як перекладача, отримавши в подальшому й теологічну освіту у двох біблійних закладах з одержанням сану реверенда (укр. преподобного) і ступеня доктора теології. Звичайно, людський фактор зіграв свою роль і залишив свій відбиток на цьому перекладі, але в той же час ця моя роль, порівняна з роллю відточеного скальпеля в руці кваліфікованого Хірурга або з пером у руці Скорописця. Тому що головну роль у створенні цього перекладу, вибору відповідного манускрипту, вибору концепції, методу перекладу, а вірніше створення свого методу, натхненного Богом, я повністю віддав Святому Духу. Без Його покликання і керівництва Святого Духа, а також улаштування в усьому, цей переклад просто не відбувся б. Тому вся честь і слава Богові, Який дарував мені милість і благодать брати участь у цій праці з іншими співробітниками, яких Він також долучив за одкровенням. А я лише робив все так, як Він говорив і показував мені.

Якщо хтось думає, що це моє хобі, то скажу, що це — діло всього мого життя, заради якого я мав відмовитись від усього: ким я був, що я мав і що міг мати, смиренно присвятивши себе цьому покликанню від Господа. І це Його суверенна воля, чому Він вибрав саме мене для цієї праці, як і написано: «Однак немудре світу вибрав Бог, щоб посоромити мудре, і слабке світу вибрав Бог, щоб посоромити сильне; і неімените світу, і зневажене вибрав Бог, і нічого не значуще, щоб значуще скасувати, щоб не хвалилася перед Ним ніяка плоть» (1Кор.1:27-29).

4. Які методологічні принципи були закладені в основі Вашого перекладу? У чому переваги Вашого підходу до перекладу? Які Ви бачите недоліки?

Відразу скажу, що я не теоретик перекладу Святого Письма, а практик. Якби я почав із вивчення всіх існуючих підходів до методології перекладу, які є суб'єктивними і з часом змінювалися один на другий, третій і так далі, то може я б так і не наважився почати займатися цією відповідальною справою, як це й трапляється з іншими. Саме тому я пішов найбільш вірним шляхом: якщо Господь призвав мене до цієї праці, то Він і поведе мене тим шляхом, який обрав Він для цього перекладу. Щось подібне до того, як домовлявся Мойсей, коли говорив Господові: «Якщо Ти Сам не підеш з нами, то і не виводь нас звідси» (Вих. 33:15). Тому головною концепцією в моїй праці над цим перекладом був мій послух Духу Святому, і я не вибирав, робити мені переклад дослівним чи змістовним. Все залежало від того, як Святий Дух скеровував мене. І якщо усе Писання Богонатхненне, то й переклад має бути Богонатхненим. Якщо ж ми самі зі своїми науковими методами можемо досягнути досконалості у справі перекладу Його Слова, не покладаючись на Нього та Духа Святого, Якого Він нам дарував, тоді й вся слава буде належати людині, а не Господові і не Його Духу. А людських методологій є багато, вони час від часу змінюються, але Писання залишається незмінним і вічним. Тому й від послуху Святому Духу багато в чому залежить чистота, неспотвореність і точність перекладу Святого Письма в супроводі краси й величі біблійного складу, відображеного художньою і літературною мовою моїх сучасників.

5. Яким початковим грецьким текстом Ви користувалися для перекладу Нового Завіту? Чому саме цей варіант було обрано?

Не хочу повторюватися, але все ж таки знову скажу, що як скеровував мене Дух Святий, так я і зробив: обрав для свого перекладу Нового Завіту давньогрецький текст Текстус Рецептус із самого початку моєї перекладацької праці. Потім, коли “пішла мода” на інші першоджерела, про що я докладніше зупинився у своїй статті у цьому випуску альманаху, то я ще раз запитав Господа, що мені робити з цим, і Він просто відповів мені: «Роби й надалі те, що ти робиш». То моя відповідальність бути Йому слухняним.

Тому в основу цього перекладу Нового Завіту було покладено загальнопоширений грецький манускрипт Текстус Рецептус (TR). Цей грецький текст і донині зберігає свій визнаний авторитет, який витримав перевірку часом протягом тисячоліть, та й наша вітчизняна традиція перекладу Нового Завіту до XXI століття характеризується орієнтацією саме на візантійські джерела, зразком яких є Текстус Рецептус. Водночас, варто відзначити, що останнім часом наполегливо пропонується вживати для перекладу тільки грецький текст, створений завдяки науковій реконструкції та редагуванню грецьких манускриптів, який називається «критичним виданням 26-ї, (а зараз і 28-ї) редакції Нестле Алланда», і він подається як останнє досягнення при дослідженні манускриптів.

Проте, давайте повернемося до історії та подивимось, як це відбувалось з початку. Спотворення рукописів Нового Завіту почалося з часу їх написання, як видно з послання апостолів Петра і Павла (2 Петра 3:16; 2 Кор.2:17; 2Фес. 2:2). Першим із них був єретик Ориген, який почав вносити у грецький текст Нового Завіту місця, які ставили під сумнів божественність Господа Ісуса Христа.

Оскільки текст і канон Нового Завіту були прийняті Карфагенським собором (397 р.), а пізніше традиційний канонічний текст Нового Завіту (Textus Resertus або Загальний Текст) більше не потребував Соборного підтвердження, і ніким не оскаржувався, то у Римо-католицької Церкви в IV ст. від Р.Х. при Папі Дамасі виникла проблема у зв'язку з переходом на латинський переклад, який називається Вульгата, в основу якого були покладені єгипетські рукописи. Сама ж латинська Вульгата, тобто її чотири редакції, які суперечать одна одній, взагалі не відповідає жодному грецькому манускрипту Нового Завіту.

192 Пізніше з'являлися також послідовники «наукового редагування» і «вдосконалення критичних видань» грецьких манускриптів у особі англіканського єпископа Весткотта (В. F. Westcott) і його однодумця теолога Хорта (J. A. Hort). Вони обидва мали на меті опублікувати текст Нового Завіту, який вони створили в його англійській версії під католицьку Вульгату, поки не була виявлена суть їхньої «творчості». Вони здійснили цей план в 1881 році в Англії, коли Синод Церкви Англії прийняв і схвалив сфальсифікований переклад Весткотта і Хорта. Трохи пізніше їхню справу спотворення грецьких манускриптів продовжив Нестле Алланд (Nestle-Alland).

За ініціативою Ватикану в 1946 році були створені Об'єднані Біблійні Товариства, метою яких було створення так званої «Спільної Біблії» з текстом, прийнятним як для католиків, так і для протестантів. Цей «текст» буквально слідує за «критичним» католицьким «текстом» грецького Нового Завіту, виданим Папським Біблійним Інститутом у Римі, і закладений в основу всіх сучасних офіційних католицьких перекладів Біблії.

Однак будь-яка спроба відбілити і виставити в «науковому» світлі створення підробок критичного видання грецьких манускриптів Нестле Алланда буде викрита і, врешті-решт, зазнає краху. А всілякі домисли, які звуться «свідченням дуже пізньої редакції» грецького манускрипту Текстус Рецептус, створеного нібито Еразмом Роттердамським у 1516 році, просто безпідставні.

То ж, як наслідок «наукова реконструкція» призвела до зникнення з тексту Нового Завіту майже у 216 віршах таких слів: «Господь Христос», «Ісус, Син Бога Живого», «Святий Дух», «Альфа і Омега» та інших, які вказують на Божественне походження Господа нашого Ісуса Христа, на унікальність Його служіння та дії Духа Святого. При такій реконструкції в редакції Нестле Алланда також змінюються деякі доктринальні моменти. Один приклад: в Луки 4:4 в перекладі з TR ми читаємо: «Не хлібом єдиним житиме людина, але всяким словом Божим!» Вірші Матвія 4:4 та в Повторення 8:3 мають змістовну еквівалентність цьому віршу. Але в критичному грецькому тексті Нестле Алланда останні слова «але всяким словом Божим» вже чомусь відсутні. Наприклад, у книзі Одкровення 21:24 у манускрипті Текстус Рецептус написано: «І спасенні народи ходитимуть у світлі його, і земні царі принесуть до нього славу й почесць свою», то в редакції Нестле Алланда слово «спасенні» вже зникло, відняте, тоді в такому «виготовленому й відредагованому варіанті грецького тексту» цей вірш цілком узгоджується із лжедоктриною «загального спасіння».

Читач, який розмірковує над написаним, резонно може задати собі питання: чи можна довіряти грецькому тексту, “виготовленому” вченими, якщо він суперечить Духу й Істині Святого Письма? Хартвіг Хенкель у книзі «Правда про істину» справедливо зауважує: «наше суспільство перебуває під великим впливом духа постмодернізму, для якого істина не має ніякого значення... І тому принцип «Sola Scriptura» — «Тільки Писання», яке стало одним із фундаментальних лозунгів Реформації, сьогодні всіляко заперечується або, гірше того, на словах визнається, а в дійсності відкидається. Тому виставляти Писання в сумнівному світлі та наповнювати його новим змістом, що суперечить сутності біблійного тексту, вважається чимось модним і новаторським, повною свободою сумління, яке не відчуває себе зобов'язаним бути “рабськи прив'язаним до літери”». Саме тому всі ті, хто працював над нашим перекладом Святого Письма та його редакцією, керувалися єдиним принципом, встановленим апостолом Павлом: «Бо ми не спотворюємо Слова Божого, як багато хто, але щиро, як від Бога і перед лицем Бога, сповіщаємо у Христі» (2Кор. 2:17).

Усе, що було зроблено у цьому перекладі, це спроба відтворити в істині все те, що є у використаних мною першоджерелах Старого й Нового Завітів,

не претендуючи на істину в останній інстанції, оскільки досконалий лише сам оригінал Святого Письма. Вибір на користь критичного видання Нестле-Алланда, обґрунтований так званою «науковою реконструкцією», не наближає нас до першоджерела і виглядає досить сумнівно. Якщо хтось на догоду «наукових редагувань» вважає, що час Текстус Рецептус незворотно минув, то з плином часу може виявитися, що така думка помилкова. Оскільки гіпотетична, а також невідповідність жодного із джерел, які збереглися до наших днів, навряд чи переконує в істинності та непогрішимості правильного вибору для перекладу критичного видання Нестле-Алланда.

Тільки Господові відомо, який текст передусім є правильним, незалежно від так званих «наукових редагувань», і лише керівництво Духа Святого є гарантією безпомилковості прийнятого рішення.

6. Як довго Ви працювали над перекладом Нового Завіту?

Над перекладом Нового Завіту я працював і працюю протягом усіх 28 років, з того часу, як я приступив до виконання мого покликання. Але ця праця відбувалась поетапно. Самий перший етап перекладу тривав два з половиною роки і завершився надрукуванням 50-ти тисячним накладом Нового Завіту російською мовою, який був безкоштовно розповсюджені за декілька місяців у діаспорі в Америці, коли ще я там навчався в Далласі в міжконфесійному Біблійному інституті «Христос для народів».

Потім, коли я повернувся після трьох з половиною років навчання на Батьківщину, тоді, я залишивши свою адвокатську кар'єру, і продовжив займатися удосконаленням перекладу Нового Завіту російською мовою вже за участю фахівців-філологів з Українського мовно-інформаційного фонду НАН України та інших вчених теологів і лінгвістів протягом наступних 18 років. За цей час було надруковано ще два видання в Україні російською мовою, а з 2000 року я почав працювати вже над українським перекладом Нового Завіту з оригіналу (TR), і в 2009 році побачило світ нове презентаційне видання українсько-російського перекладу Нового Завіту «Вічне Євангеліє». Навіть потім, коли я почав працювати над перекладом Старого Завіту, я продовжував удосконалювати переклад Новозавітних книг, завдяки новим відкриттям, які Дух Святий давав мені і моїм співробітникам по роботі над перекладом, а також завдяки відгукам і пропозиціям читачів. І сьогодні, навіть після виходу у світ усієї Біблії, праця над удосконаленням перекладу продовжується.

194

7. Зазвичай переклад Біблії — це колективний проєкт. Чим на Ваш погляд авторське прочитання Нового Завіту краще корпоративного? Багато хто критикує авторські переклади через відсутність общинності і відповідно критичної дії Духа Святого. Чому Ви надали перевагу авторському варіанту роботи?

Переклад ні в якому разі не повинен бути одноосібним. Оскільки хоча я і був покликаний до цієї праці Самим Господом, проте Він дав мені посвячених у своїй галузі фахівців, як теологів, знавців мов оригіналу, та кращих фахівців

української і російської мови з Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, і не тільки з академії наук. І всі вони люди віруючі, народжені згори, бо це дійсно дія Духа Святого через Тіло, різних Його членів, наділених різними дарами. Робота над перекладом дуже відповідальна й складна річ, тому вона не може бути одноосібною. Господь заздалегідь потурбувався і вирішив також і інші питання. Навіть надрукувати і розповсюдити цей переклад без колективної роботи Тіла Христового і дії Духу Святого неможливо. Але одноосібність має бути в тому, що головна відповідальність за цей труд на мені, як на тому, кому було за одкровенням ввірено це доручення і з кого можна спитати за всі недоліки і їх виправлення.

8. Чи пройшов Ваш переклад фазу апробації? Які принципові зміни (і скільки, в кількісних категоріях) були внесені у перший варіант тексту перекладу у відповідь на зауваження читачів? Наведіть декілька найбільш значущих прикладів.

Переклад Нового Завіту однозначно пройшов фазу апробації, і за 28 років було надруковано декілька видань, що мали великий успіх у розповсюдженні та гарний зворотній зв'язок від читачів, завдяки чому я і моя команда продовжуємо всі ці роки вдосконалювати його переклад. Стосовно Старого Завіту поки передчасно говорити про те, що фаза апробації пройдена, вона ще тільки почалась. Хоча вже по відгукам багатьох читачів, Старий Завіт читається легко і більш зрозумілі деякі місця у Святому Письмі, які були раніше неясні або затуманені при читанні. Особливо можу сказати про книгу Іова. Переклад книги Іова та редагування фахівцями-мовознавцями, а також потенційними рецепторами (викладачами української мови та іншими читачами) підняли її на більш високу духовну й поетичну височину, цінність якої притаманна оригіналу, і тепер книга пророка Іова саме для мене стала шедевром усєї Біблії. Чому я називаю Іова пророком, тому що це очевидно із самого оригіналу тексту (Іов 29:21-22), але це лише у новому перекладі. Можна навести багато прикладів зворотного зв'язку з читачем, які вплинули на деякі зміни у перекладі, що відбулися останнім часом, але неможливо навіть підрахувати скільки їх було. Ось, деякі приклади з листування:

«Дякую, Ігорю, за уточнення семантики грецького слова «οἰκονόμος» у віршах 1 Кор.4:1-2. Дійсно, правильно буде, якщо перекласти ці вірші так: «Отже, кожний нехай вважає нас як слуг Христових і домоуправителів таємниць Божих. А від домоуправителів вимагається, щоб кожний виявився вірним». Завдяки цьому ми також зробили виправлення і в інших віршах, де зустрічається це грецьке слово, в тому числі в 1 Пет.4:10 «Кожен служить один одному тим даром, який одержав, як добрі домоуправителі різноманітної благодаті Божої».

Якщо в перекладі Івана Огієнко в Кол.1:25 написано: «...якій я став служителем за Божим зарядженням, що для вас мені дане, щоб виконати Слово Боже»; а у Синодальному перекладі: «...которой сделался я служителем по домостроительству Божию, вверенному мне для вас, чтобы исполнить слово Божие». Тоді як у «Вічному Євангелії» зроблено переклад таким чином: «...служителем якої я став на доморядництво Боже, ввірене мені для вас, щоб виконати Слово Боже».

Інший приклад: «Дякуємо, Висилу, що ти помітив у 2 Хронік 28:19 різночитання в різних перекладах, у тому числі Івана Огієнко та синодальному. Дійсно, Ахаз

був царем Іудеї, а не Ізраїлю. І ми зробили уточнення в нашому перекладі таким чином: «Так принизив Господь Іудею за Ахаза, царем Ізраїлю, тому що він довів до неприборканості Іудею і сам тяжко грішив перед Господом». Тому що посилалися на Септуагінту, де написано, що Ахаз цар Іудейський, є не коректним, оскільки це протирічить істині.

Ще один приклад. Нещодавно брат і служитель Божий Олександр, із Рівненської області, який ревно досліджує наш переклад Нового Завіту «Вічне Євангеліє», ще з 2010 року, виніс на розгляд свою пропозицію щодо грецького прийменника «ен» у посланні до римлян 8:29 («Бо кого Він передбачив, тих і відзначив бути подобою образу Сина Свого, щоб Він був Первородним серед численної братії»). При розгляді цієї пропозиції вбачається, що із контексту цього розділу, де мова йде про життя в Дусі, дійсно, більш адекватний переклад цього вірша буде тоді, якщо цей прийменник перекладати не як «між» або «серед», а як найперше його значення «в», «у», що вказує на нашу ідентичність, пов'язану з тим, Хто Він є в нас, а ми – в Ньому. І зараз цей вірш в наступній редакції буде мати такий переклад: «Бо кого Він передбачив, тих і відзначив бути подобою образу Сина Свого, щоб Він був Первородним у багатьох браттях». За законами герменевтики це відповідає багатьом віршам і в контексті Послання до римлян та інших книг: Ін.14:16-17; Рим.8:11,15-17, 6:4-5, Еф.1:3-23; 2:1-10; 1Пет.1:3,20-23; Кол.1:18-23; 3:1-3; 2Кор.3:18,4:7 та інші.

Тому я дуже вдячний тим служителям і фахівцям-лінгвістам, і навіть звичайним членам Тіла Христового, хто не залишається байдужим до того, щоб Слово Боже, його переклад, яким ми всі користуємось і яким будуть користуватись у своєму житті і служінні наші діти та онуки, становилося більш досконалим заради любові до Самого Господа. І надалі я буду відкритий, щоб співпрацювати у цьому напрямку, бо в цій справі немає остаточної крапки.

9. Якою українською орфографією Ви керувалися у процесі перекладу? Чому саме цією?

Звісно, працюючи над перекладом з лінгвістами-фахівцями з Українського мовно-інформаційного фонду НАН України та іншими, ми вживали у своїй праці український правопис, який було остаточно прийнято Кабінетом міністрів України у травні 2019 року. Академік В.М. Русанівський, автор підручника української мови, який все своє життя боровся за такий український правопис, був рецензентом нашого українсько-російського паралельного перекладу Нового Завіту «Вічне Євангеліє» і написав Вступне слово до нього ще до того, як відійшов до Господа, набувши спасіння. Його учениця, яка продовжила цю справу і була секретарем Української національної правописної комісії 2019 року, тепер вже доктор філологічних наук, завідувач від-

ділу лінгвістики Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, Лариса Шевченко, яка безкорисно співпрацювала з нами протягом 18 років, багаторазово редагувала весь текст від першої сторінки до останньої, щоб не було діалектизму, просторіччя та будь-яких стилістичних або орфографічних помилок. Крім неї, працювало багато інших філологів над редакцією всієї Біблії. Так, велика праця була здійснена в процесі редагування Нового й Старого Завітів кандидатом філологічних наук Ганною Голубевою, філологами Наталією Щербаковою, Оксаною Віролайнен, Петром Наконечним, Іриною Звоник, Ігорем Байда, та іншими, які теж додержувались останньої редакції українського правопису.

Чому саме цей правопис? Звісно, тому що створюючи новий сучасний переклад, який, ми віримо, буде з часом застосовуватись і для використання не тільки в системі християнської освіти, але й у світських навчальних закладах, не кажучи вже про проповідування Слова Божого, яке також має відбуватися літературною українською мовою, то й правопис має бути сучасним, затвердженим законодавством України, який ми вживаємо в Україні.

10. Чи будете Ви продовжувати роботу над перекладом? Що не вдалося зробити і чому?

Звичайно. Робота буде тривати над удосконаленням перекладу, бо досконалості немає обмеження, а також нині ми працюємо над новими проектами, яких багато, а часу так замало, але хочеться встигнути зробити якомога більше.

11. На якого читача Ви орієнтувалися в своєму перекладі? Десницький вказує на три головні моделі перекладу – літургічну, філологічну та місіонерську. На яку Ви орієнтувалися?

Відповідаючи на це запитання, треба сказати, що те, як Андрій Десницький характеризує в своїй інтерпретації кожен з трьох моделей перекладу, то наш переклад не може повністю належати до жодної з них. Однак, якщо ми говоримо про те, що цей переклад призначений для читання на богослужіннях або може використовуватись в якості джерела біблійних цитат, то я відповім: “Так, він покликаний виконувати функцію літургічного перекладу”. Тепер стосовно того, чи призначений цей переклад максимально відображати всі риси оригіналу і його змісту та форм, щоб читачі, які недостатньо володіють мовою оригіналу, могли наблизитися до нього наскільки це можливо. Відповідь однозначна: «Звичайно!» Це завдання було майже першочерговим. І таким чином, цей переклад цілком узгоджується з філологічним і науковим перекладом, тим більше, що він має посторінкові зноски (більше двох тисяч), спеціально створений біблійний словник, індексацію в Біблії всіх слів рема і давар, максимально проставлено наголоси на словах, що можуть викликати труднощі при правильній їх вимові, і для більш ясного сприйняття слів Господа Ісуса, вони виділені червоним кольором.

Чи призначений цей переклад для тих, хто тільки знайомиться з Біблією і хто не має глибоких знань у цій галузі, тобто «загальнодоступний, місіонерській переклад»? На це я також скажу «так», тому що нове вино вливають у нові

бурдюки, і цей переклад прекрасно сприймається наново наверненими, інтелігенцією, людьми старшого віку і молоддю, особливо студентами, бо для всіх важливо читати Біблію сучасною українською та російською мовами, відповідно до останніх прийнятих норм правопису. Він виключає архаїзми, діалекти або якесь просторіччя, тим більше вульгарність, але має завдання підняти читача на більш високий рівень, ніж просто звичайна мова. Це допоможе читачеві ставитися до Божого Слова з благоговінням і любов'ю на тому рівні, про який Господь ревнує, щоб у їхніх серцях Слово було піднесене над ім'ям будь-кого та сприймалося і як лист люблячого Отця до своїх дітей, і як Священний Кодекс Небес, який Він дав народу для їхнього богоугодного життя і спасіння їхніх душ.

12. Які проблеми зазвичай виникають при перекладі Біблії і з якими проблемами Ви стикалися, коли перекладали Біблію на українську мову?

При перекладі дійсно інколи виникали проблеми. Але по благодаті Божій завжди вирішувались навіть складні на перший погляд питання. У цьому нам допомагала і потужна команда лінгвістів, філологів, на яких завжди можна розраховувати, а також перший в Україні повномасштабний електронний словник української мови (Інтегрована лексикографічна система «Словники України»), розроблений УМІФ НАН України під керівництвом академіка В.А. Широкова.

Наприклад, викликав складнощі переклад багатьох прізвищ, імен як в Старому Завіті, так і в Новому Завіті, бо вони не відповідали адекватній транслітерації з мов оригіналу. Бо за багато років було надруковано сотні тисяч, а може й більше Біблій, книжок, енциклопедій, симфоній, словників, де написані відомі всім біблійні імена або назви, до звучання яких ми вже звикли. Для цього ми просили допомогу навіть у академіка В.М. Русанівського. За його порадою намагалися робити якомога точну транслітерацію з мов оригіналу українською мовою імен і назв міст, селищ, назв географічних місцевостей, та інколи в посторінкових зносках наводили дві назви: стару й нову, щоб було ясно читачеві, про що або про кого йде мова.

Дуже дякую, Сергію Вікторовичу, за Вашу пропозицію надати інтерв'ю для Вашого альманаху «Богословие» про наш новий переклад «Біблія або Вічне Євангеліє», щоб читачі цього видання мали можливість отримати, я думаю, корисну інформацію і скористатися нею. Для цього ще раз запрошуємо на наш сайт «Вечное Евангелие», який створений двома мовами, українською та російською: www.Bible-eternalGospel.com www.vichne-evangelie.com www.vechnoe-evangelie.com

На Сайті можна замовити й придбати наш переклад Біблії, а також «Біблійний Словник» до нього. Запрошуємо також на нашу Facebook сторінку «Вечное Евангелие» та Youtube канал «Опрісноки Царства Небесного», які теж на двох мовах. Ще раз дякую усім за увагу і любов до Слова.

Божих благословінь та до зустрічі!

Валерій Громов